DOI :https://doi.org/10.5281/zenodo.18181094

ମୂଳ ପ୍ରବନ୍ଧ

"ଆଧୁନିକତାର ପରେ : ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପର ନୂତନ ଅନୁଭୂତି ଓ ଶୈଳୀ"

ଅଜୟ କୁମାର ସାହୁ

ସଂକ୍ଷିପ୍ତସାର :

୧୯୮୦ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପ ସାଧାରଣତଃ ବିଶ୍ୱବ୍ୟାପୀ ଉତ୍ତରଆଧୁନିକ ଚେତନାର ପ୍ରଭାବରେ ଗଢିଉଠିଛି। ଏହି ସମୟଖଣ୍ଡରେ ଗଳ୍ପଗୁଡ଼ିକ ପାରମ୍ପରିକ ଧାରାଠାରୁ ଅଲଗା ହୋଇ, ନୂତନ ଅନୁଭୂତି, ଚିନ୍ତାଧାରା ଓ ଶୈଳୀ ଆଦିଗୁଡ଼ିକରେ ପରୀକ୍ଷା କରାଯାଇଛି। ଏବର ଗାଳ୍ପିକମାନେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଅନୁଭବ, ଅନୁଭୂତି ଓ ଭାବଜଗତର ଜଟିଳତା ସହିତ ସାମାଜିକ ଅସ୍ଥିରତାକୁ ଏକ ନୂତନ ଭାବରେଉତ୍ତୋଳନ କରିଛନ୍ତି। ଏଥିସହିତ ରଚନାରେ ଘଟଣା ଓ ଚରିତ୍ର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭିନ୍ନ ରୂପରେଖକୁ ବହନକଲା। ବିଶେଷ କରି ଚରିତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ଆତ୍ମସନ୍ଦେହ, ବିଭ୍ରାନ୍ତ ଓ ଅସ୍ତିତ୍ୱମୟ ଜଟିଳତାର ରହସ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ସର୍ବଦା ଦୃଶ୍ୟମାନହେଲା। ସହରୀ ଜୀବନର ଦ୍ରୁତ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଘଟିଛି ସତ ପରନ୍ତୁ, ମହିଳା, ଦଳିତ, ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ ଏବଂ ଆପେକ୍ଷିତ ଶ୍ରେଣୀର ଦୁଃଖ ଦୂରେଇଯାଇ ନାହିଁ। ଏହି ଭାବବସ୍ତୁକୁ କେନ୍ଦ୍ରକରି ଗାଳ୍ପିକମାନେ ଉପମା ସଂକେତ ଓ ମୂଳ ଶବ୍ଦ ଜରିଆରେ ଏକ ନୂତନ ରଚନାକଳା ଆରମ୍ଭ କଲେ। ଫଳରେ ଏଥିରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଲା ଯେ, ଆଧୁନିକତାର ଯନ୍ତ୍ରଣାଧିନ ମଣିଷର ମନ ଜଗତରେ ଘଟୁଥିବା ଚିନ୍ତାଧାରା ଓ ନୂତନ ଶୈଳୀର ରଚନାକଳା। ଯାହା ଭାବ ଗମ୍ଭୀର ବିଷୟବସ୍ତୁ ସହିତ ବର୍ଣ୍ଣାଢ୍ୟ ଶୈଳୀ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ରକ୍ଷାକରେ।

ପ୍ରମୁଖ ଶବ୍ଦାବଳୀ: ଉତ୍ତରଆଧୁନିକ, ଅସ୍ତିତ୍ୱବିଚାର, ଚେତନା ପ୍ରଭାବ, ନାରୀ ମନୋସ୍ତତ୍ତ୍ୱ , ଦଳିତ, ନିଃସଙ୍ଗତାବୋଧ, ଆତ୍ମସନ୍ଦେହ, ସାଂକେତିକତା,ପ୍ରୟୋଗ,ପରମ୍ପରା।

ବିଷୟ :

ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ଆଜି ଯେଉଁ ବକାଶ ପଥରେ ଅଗ୍ରସର ହୋଇଛି ତାହା ଏକ ଦୀର୍ଘ ଐତିହାସିକ ଯାତ୍ରାର ପରିପକ୍ୱ ଫଳସ୍ୱରୂପ। ପ୍ରାଚୀନ କାବ୍ୟଧାରାରେ ଭକ୍ତିଭାବନା, ଆଧାତ୍ମିକ ଚିନ୍ତନର ପ୍ରତିଫଳନ ପରେ ଆରମ୍ଭ ହେଲା ଆଧୁନିକତା। ଯେଉଁଥିରେ କେବଳ ଭାଷା ନୁହେଁ, ବରଂ ଭାବ ଓ ବିଷୟବସ୍ତୁରେ ନୂତନ ଅନୁଭୂତିର ପ୍ରଭାବ ଏକତ୍ରିତ ହେବାକୁ ଲାଗିଲା ଏଣୁ ଆମକୁ ଉତ୍ତରଆଧୁନିକ ସମ୍ପର୍କରେ ବୁଝିବାକୁ ହେଲେ ପ୍ରଥମେ ଆଧୁନିକ ସମ୍ପର୍କରେ ଜାଣିବାକୁ ପଡିବ। ଆଧୁନିକତତାର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ପାରମ୍ପରିକ ଧାରାରୁ ମୁକ୍ତହୋଇ ଏକ ନୂତନ ଚିନ୍ତାଧାରା ଅର୍ଥାତ୍

ଏହି ପ୍ରବନ୍ଧକୁ ଅନ୍‌ଲାଇନରେ ପଢିବାପାଇଁ ପ୍ରବେଶ କରନ୍ତୁ
Quick Response Code:
Available online at : https://pracheenews.com/
DOI : https://doi.org/10.5281/zenodo.18181094
Article No - BPP00354

ଯୋଗାଯୋଗ : ଡକ୍ଟର ଅଜୟ କୁମାର ସାହୁ,
ଅଧ୍ୟାପକ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ସାହିତ୍ୟ ବିଭାଗ,
ଧରଣୀଧର ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ,କେନ୍ଦୁଝର,ଓଡ଼ିଶା
Email : ajaykumarsahoo942@gmail.com
ORCID ID : https://orcid.org/0009 0009 0963 8207

This is an open access journal, and articles are distributed under the terms of the Creative Commons Attribution Non Commercial Share Alike 4.0 License, which allows others to remix, tweak, and build upon the work non commercially, as long as appropriate credit is given and the new creations are licensed under the identical terms.

For reprints contact: *pracheepatrika@rediffmail.com*

ପ୍ରାପ୍ତି	ସମୀକ୍ଷିତ	ଗୃହୀତ	ପ୍ରକାଶିତ
୪.୦୮.୨୦୨୫	୧୧.୦୯.୨୦୨୫	୨୫.୧୦.୨୦୨୫	୧.୧୧.୨୦୨୫

ଏହି ପ୍ରବନ୍ଧକୁ କିପରି ଉଦ୍ଧୃତ କରିବେ : ସାହୁ, ଅଜୟ କୁମାର; ୨୦୨୫। "ଆଧୁନିକତାର ପରେ : ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପର ନୂତନ ଅନୁଭୂତି ଓ ଶୈଳୀ"। ବାସ୍ତବତାର ପରିପ୍ରକାଶ ପ୍ରାଚୀ। ଭାଗ :୧୧, ସଂଖ୍ୟା : ଜ; ପୃଷ୍ଠା :୨୪-୩୧।

ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଅନୁଭୂତି, ବୈଜ୍ଞାନିକ ମନୋଭାବ, ସାମାଜିକ ବୈଚିତ୍ର୍ୟ, ଅସ୍ତିତ୍ୱର ବିଚାରବୋଧ ଆଦି ସମ୍ପର୍କରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା। ଏହି ଆଧୁନିକ ଅନୁପ୍ରେରଣା ଶକ୍ତି ଆମକୁ ବ୍ରିଟିଶମାନଙ୍କର ଶିକ୍ଷା ପ୍ରଣାଳୀ, ମିଶନାରୀ ପ୍ରଭାବରୁ ପତ୍ର ପତ୍ରିକାର ବିକାଶ ଏବଂ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟବାଦି ଚେତନା ଆଡକୁ ଅଗ୍ରସର କରାଇଲା। ୧୮୦୩ ମସିହାରେ ଇଂରେଜମାନଙ୍କର ଓଡ଼ିଶା ଅଧିକାର ପରେ ଏକ ନୂତନ ସମୀକରଣ ଏଠାରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା। ଶିକ୍ଷାବ୍ୟବସ୍ଥାର ସୁଧାରଆଣିବାକୁ ଯାଇ ଆରମ୍ଭକଲେ ସ୍କୁଲ କଲେଜର ପ୍ରଚଳିତ ବ୍ୟବସ୍ଥା। ଫଳରେ ୧୮୫୦ ପରେ ପରେ ଓଡ଼ିଶାର ଶିକ୍ଷା, ମୁଦ୍ରଣଯନ୍ତ୍ର ଏବଂ ବଙ୍ଗୀୟମାନଙ୍କର ଭାଷାବିଲୋପ ଆନ୍ଦୋଳନରୁ ଓଡ଼ିଆ ମାନଙ୍କର ନବଜାଗରଣ ସ୍ୱର ଶୁଭିବାକୁ ମିଳିଲା। ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଶିକ୍ଷାଦୀକ୍ଷାର ପ୍ରଭାବ ଓ ନବଚେତନାର ଅଭିମନ୍ତ୍ରରେ ଆଧୁନିକ ସାହିତ୍ୟ ବିକାଶ ଲାଭକଲା।

ଆଧୁନିକଯୁଗର ପ୍ରାରମ୍ଭରେ ଗତାନୁଗତିକ କାବ୍ୟଧାରାକୁ ଛାଡି ଲେଖକମାନେ ଗଦ୍ୟଶୈଳୀ ଜରିଆରେ ସାମାଜିକ ଘଟଣାବଳୀକୁ ଉପସ୍ଥାପନ କରିବା ପାଇଁ ଆଗ୍ରହ ସୃଷ୍ଟିକଲେ। ଯେଉଁଥିରେ ମଣିଷ ଜୀବନର ସୁଖ-ଦୁଃଖ, ହସ-କାନ୍ଦ, ନ୍ୟାୟ-ଅନ୍ୟାୟ ଆଦିର ବିଚାର କରାଗଲା। ସାମାଜିକ ଘଟଣାଗୁଡିକ ବିଶେଷକରି ଗ୍ରାମୀଣ ପରିବେଶରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ସହରୀ ସଭ୍ୟତା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମସ୍ତ ପ୍ରସଙ୍ଗକୁ ଆଧାରିତ ହେଲା।

ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପର ଭୂମି ଓ ଭୂମିକା :

ଦେଶ ସ୍ୱାଧୀନପରେ ଆଧୁନିକ ମଣିଷ ଯେଉଁ କ୍ଷୀର-ସରର ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିଥିଲା ତାହା ସ୍ୱପ୍ନରେ ହିଁ ରହିଗଲା। ସ୍ୱାଧୀନ ପାଇବାପରେ ନେତାମାନେ ରାମରାଜ୍ୟର ଆଶା ଦେଖାଇ ଥିଲେ ପରନ୍ତୁ, ରାଜନୈତିକ ପରିବେଶ ଓ ସାମାଜିକ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତା ମଧ୍ୟରେ ନିଜକୁ ବଦଳାଇ ସେ ସବୁକୁ ଭୁଲିଗଲେ। ଦୁଇ ଦୁଇଟି ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧର ବିଭୀଷିକାରେ ମଣିଷ ମନରେ ବଂଚିବା ପାଇଁ ଅନେକ ଆଶଙ୍କା ସୃଷ୍ଟିହେଲା। ଆରମ୍ଭ ହେଲା ଦେଶ ବିଭାଜନର ସୂତ୍ରପାତ ଫଳରେ ଚାରିଆଡେ ସାଂପ୍ରଦାୟିକ ଦଙ୍ଗା ଦେଖାଗଲା। କ୍ଷମତା ଲାଳସାରେ ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଭାରତୀୟ ସମାଜରେ ସାମାଜିକ ସ୍ଥିତି, ରାଜନୈତିକ ପ୍ରଭାବ ଓ ସାଂସ୍କୃତିକ ଭାବଭୂମିରେ ଅନେକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେବାକୁ ଲାଗିଲା। ପ୍ରାଚୀନ ଓ ପାରମ୍ପରିକ ଧାରାଠାରୁ ମୁକ୍ତ ହୋଇ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ଏକ ନୂତନ ଚେତନା ଓ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରେ ଉଦ୍‌ଭାସିତ ହେବାକୁ ଲାଗିଲା। ଏହି ସମୟର ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପର ସ୍ଥିତି ସମ୍ପର୍କରେ ସମାଲୋଚକ ବୈଷ୍ଣବ ସାମଲ ମତ ଦିଅନ୍ତି ଯେ- "ସ୍ୱାଧୀନତା ପରେ ବିଶେଷତଃ ୧୯୫୦ ମସିହା ପରେ ସାମାଜିକ ଜୀବନ, ରାଜନୀତି ଓ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ମୂଲ୍ୟବୋଧକୁ ନେଇ ଦ୍ରୁତଗତିରେ ବଦଳିବାକୁ ଲାଗିଲା। ଅତୀତର ସ୍ୱାଭିମାନୀ ଜାତୀୟ ଜୀବନ ଏକ ମୋହଗ୍ରସ୍ତ ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ଜୀବନରେ ହେଲା ରୂପାନ୍ତରିତ ଏକ ନୂତନ ଅଭିଜାତ ଗୋଷ୍ଠୀ ହେଲା ଉଦ୍‌ଭବ। ଏହି ଶ୍ରେଣୀ ଅତୀତରେ ଥିଲା ମାତ୍ର ତା'ର ରୂପଥିଲା ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର। ସ୍ୱାଧୀନତା ପରେ ଏହି ଶ୍ରେଣୀ ହୋଇଗଲା ସାମାଜିକ, ରାଜନୈତିକ, ଆର୍ଥନୈତିକ ଓ ସାଂସ୍କୃତିକ ଜୀବନର କେନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ।" (ଓଡିଆ ଗଳ୍ପ : ଗତି ଓ ପ୍ରକୃତି,ପୃ-୮୨)

ସ୍ୱାଧୀନତା ପରେ ମଣିଷ ଦେଖିଥିବା ନ୍ୟାୟ, ସମତା ଓ ସମୃଦ୍ଧିର ସାମାଜିକ ଜୀବନ ଶୈଳୀ ତାହା ସଂମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସଫଳ ହୋଇପାରିଲା ନାହିଁ। ଫଳରେ ଗରୀବ, ବେକାରୀ, ଭୂମିହୀନ, ନାରୀ ନିର୍ଯ୍ୟାତନା ଓ ଦଳିତ ଶୋଷଣର ଚିତ୍ର ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଲା। ଯେମିତି ସହର ଉନ୍ନତି ହେଲା ପରନ୍ତୁ, ଗାଁର ମାନଚିତ୍ର ବଦଳିବାକୁ ଲାଗିଲା। ଶିକ୍ଷାହାର ବୃଦ୍ଧିହେଲା- ବେକାରୀ ସଂଖ୍ୟା ବଢିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା। ଚାଷ ଛାଡି ମଣିଷ ସହରକୁ ଚାକିରୀ ପାଇଁ ବାହାରିଗଲା। ଏସବୁ ଭିତରେ ନାରୀର ଅସ୍ତିତ୍ୱକୁ ନେଇ ଅନେକ ସମସ୍ୟା ମଧ୍ୟ ଆମ ସମାଜରେ ଦେଖାଗଲା। ସୁତରାଂ ଆଧୁନିକ ଜୀବନ ଧିରେ ଧିରେ ଚାପଗ୍ରସ୍ତ ସମାଜ, ପାରିବାରିକ ଅସନ୍ତୋଷ, ନିଃସଙ୍ଗତାପଣ, ମନସ୍ତାତ୍ତ୍ୱିକ ପ୍ରଭାବ ଆଦି ଭାବବସ୍ତୁ ଗୁଡିକ ଗଳ୍ପ ରଚନାର ମୂଳ ଥିମ୍ ପାଲୋଟି ଗଲା। ଏହି ସମୟର ଗଳ୍ପରେ ମଣିଷର ଯନ୍ତ୍ରଣା ସଂଘର୍ଷ ଓ ଅନ୍ତର୍ମୁଖୀ ଆତ୍ମବୋଧକୁ ଗଭୀର ଭାବରେ ପ୍ରଭାବପକାଇବାର ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଲା। ଏଥିପାଇଁ ଆଲୋଚକ ସୌରୀନ୍ଦ୍ର ବାରିକ୍ କୁହନ୍ତି- "ବାହ୍ୟ ପୃଥିବୀର ମଣିଷର ଅନ୍ତରୀଣ ପୃଥିବୀର ସଂଘାତ ଏବଂ ତହିଁରୁ ଉତ୍ତରଣ ହିଁ ଆଜିର କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପର ବିଷୟବସ୍ତୁ। ଯେଉଁ ଗାଳ୍ପିକ ବାହ୍ୟ ପୃଥିବୀର ମଣିଷର ସାମ୍ନା ହୁଏ। ସେହି ସ୍ତରରେହିଁ ସେ କାହାଣୀକୁ ଅବଲମ୍ବନ କରେ।" (ବାମନର ପାଦ, ପୃ- ୨୭)

ସ୍ୱାଧୀନତା ପରେ ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପ କେବଳ ଗ୍ରାମ୍ୟକଥା କିମ୍ବା କଳ୍ପନାରେ ଅଟକି ଯାଇନାହିଁ। ଏଥିରେ ମଣିଷର ଯନ୍ତ୍ରଣା, ସଂଘର୍ଷ ଏବଂ ଅନ୍ତର୍ମୁଖୀ ଆତ୍ମବୋଧକୁ ଗଭୀର ଭାବରେ ଆଲୋଚିତ ହେଉଛି। ଏହି ସମୟର ଗଳ୍ପ ନୂତନ ଚେତନାର ବାଦ ଓ ପ୍ରତିବାଦର ମାଧ୍ୟମ ହୋଇ ଉଭୟ ଅଶୀ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସାହିତ୍ୟ ଓ ସମାଜକୁ ପ୍ରେରଣା ଦେଇଥାଏ।

ଆଧୁନିକତାର ପରେ ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପର ପ୍ରଭାବ :

ସାହିତ୍ୟ ହେଉଛି ଏକ ଆତ୍ମଅନୁଭୂତି ଓ ଆତ୍ମଅଭିବ୍ୟକ୍ତିର ସମ୍ମିଳିତ ଚିତ୍ର। ବିଶ୍ୱ ସାହିତ୍ୟ ପରି ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ମଧ୍ୟ ଆଧୁନିକତା ପରେ ଏକ ନୂତନ ପରିଚୟ ନେଇ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିଲା, ଯାହାକୁ ଆମେ ଉତ୍ତରଆଧୁନିକ କହିଥାଉ। ଏହା ପଶ୍ଚିମ ଦେଶରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏହାର ପ୍ରଭାବ ଭାରତୀୟ ତଥା ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପରେ ଯଥେଷ୍ଟ ମାତ୍ରାରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଲା। ଏହା କେବଳ ଏକ ସାହିତ୍ୟିକ ଧାରା ନୁହେଁ। ଏହା ଏକ ଅସ୍ତିତ୍ୱର ଚିନ୍ତା, ଏକ ନୂତନ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ, ଯାହା ଆଧୁନିକତାର ବିକଳ୍ପଧର୍ମୀ ଆଲୋଚନାତ୍ମକ ପରିଚୟ। ଏଥିରେ ସାମାଜିକ ନୀତି, ନ୍ୟାୟ ଓ ପରଂପରା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ ନୂତନ ଢଙ୍ଗରେପର୍ଯ୍ୟବେଶିତ ହେଲା। ଫଳରେ ଏହି ସମୟର ସାହିତ୍ୟରେ ଅସ୍ତିତ୍ୱର ଅନିଶ୍ଚିତତା, ମନଜଗତର ବିଭିନ୍ନ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ, ଆତ୍ମ ସନ୍ଧାନର ପ୍ରୟାସ, ନିଃସଙ୍ଗତା ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଆଦି ବିଷୟବସ୍ତୁ ପରିଲକ୍ଷିତ ହେଲା। ୧୯୮୦ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପରେ ନୂତନ ଚିନ୍ତାଚେତନାର ସମୀକରଣ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯାଇଥିଲା ପରନ୍ତୁ, ଏହାକୁ ସମୀକ୍ଷକ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ଉତ୍ତରଆଧୁନିକ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କଲେ ନାହିଁ। କେବଳ ଆଧୁନିକ ଏବଂ ପ୍ରୟୋଗବାଦି ଚିନ୍ତାଧାରାର କ୍ଷେତ୍ରରୂପେ ଆଲୋଚନା କରି ଆଧୁନିକତାର କଳେବରକୁ ବୃଦ୍ଧି କରାଇଲେ। ଏ ସଂପର୍କରେ ଆଲୋଚକ ଗୁରୁଚରଣ ବହେରା ମତ ଦିଅନ୍ତି- "ଉତ୍ତରଆଧୁନିକ ସାହିତ୍ୟ ଆଧୁନିକତାକୁ ନିଜ ଭିତରେ ସ୍ଥାନ ଦେଇଥାଏ ଓ ତାକୁ ଛିନ୍ନ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ କରେ। ଆଧୁନିକତା ସହିତ ଉତ୍ତରଆଧୁନିକତା, ଆଧୁନିକତା ଭିତରେ ଉତ୍ତର ଆଧୁନିକତା ଓ ଉତ୍ତର ଆଧୁନିକ ଭିତରେ ଆଧୁନିକତା ଏମିତି ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ପରିଚୟ ଉତ୍ତର ଆଧୁନିକତାର।" (ଉତ୍ତର-ଆଧୁନିକ :ଏକ ପରିଚିତି, ପୃ- ୧୩)

ଆଧୁନିକତାର ପ୍ରାରମ୍ଭରେ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିବା ନୂତନ ପ୍ରୟାସ ଓ ଭାବବସ୍ତୁ ଯାହା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପରିପକ୍ୱ କିମ୍ବା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିକାଶଲାଭ କରିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ ତାହା ଉତ୍ତରଆଧୁନିକତା ସମୟରେ ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରିଛି। ଏଣୁ ଏହା ସାର୍ବଜନୀନ ବିଚାର ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱାରୋପ କଲା। ଯେଉଁ ସବୁକାରଣ ଉତ୍ତରଆଧୁନିକ ସମୟ ଖଣ୍ଡକୁ ନିଜର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପରିଚୟ ଦେଇଛି ତତ୍‌ସଂପର୍କରେ ନିମ୍ନରେ ଆଲୋଚନା କରାଗଲା।

ବିଶ୍ୱ ସାହିତ୍ୟ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟରେ ସମଚିନ୍ତାଧାରାର ପ୍ରଭାବରେପ୍ରତିଫଳିତ ହେବାର ଦେଖାଯାଏ। ୧୯୮୦ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଭାରତୀୟ ସାହିତ୍ୟ ପୃଷ୍ଠଭୂମିକୁ ଅବଲୋକନ କଲେ ଦେଖାଯାଏ। ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପରେ ବିଭିନ୍ନ ସମସ୍ୟାକୁ କେନ୍ଦ୍ରକରି ଲେଖା ଆରମ୍ଭ ହେଲା। ଯେଉଁଥିରେ : –

ପରିବେଶବାଦ ଚିନ୍ତାଧାରା :

ମାନବ ଓ ପ୍ରକୃତି ମଧ୍ୟରେ ପରିବେଶ ହିଁସୁସମ୍ପର୍କ ସ୍ଥାପନ କରିଥାଏ। ପରନ୍ତୁ ଆଜି ମଣିଷ ଓ ପ୍ରକୃତି ମଧ୍ୟ ସମ୍ପର୍କ ଧୀରେ ଧୀରେ ବିଗିଡିବାରେ ଲାଗିଛି। ଯାହା ପରିବେଶ ଧ୍ୱଂସର ମୁଖ୍ୟ କାରଣ। ଫଳରେ ଜଳବାୟୁ ପ୍ରଦୂଷଣ, ଜଙ୍ଗଲ ଅବକ୍ଷୟ, ଜୀବଜନ୍ତୁ ବିଲୁପ୍ତ, ବିପୁଳ ଜନସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି ଆଦି ବିଷୟକୁ ନେଇ ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପର ଧାରା ଆଜି ଅଗ୍ରସର ହେବାକୁ ଲାଗିଛି। ଯେଉଁଥିରେ ଗୋପୀନାଥ ମହାନ୍ତିଙ୍କ 'ଘରବାହୁଡା', ରାମଚନ୍ଦ୍ର ବେହେରାଙ୍କ 'ଚେର' , ଗାଳ୍ପିକା ସଂଘମିତ୍ରା ମିଶ୍ରଙ୍କ 'ନଦୀ ମୁଁ ନାହିଁ' କଇଳାଶ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ 'ଭୂମି ଓ ଈଶ୍ୱର', ଦାଶ ବେନହୁରଙ୍କ 'ସବୁଜ ସମ୍ପର୍କ' ପରି କେତେକ ଗଳ୍ପରେ ଆମେ ପ୍ରକୃତି ଓ ପରିବେଶ ଆଧାରିତ କଥାବସ୍ତୁର ଛାପ ଦେଖିବାକୁ ପାଇଥାଉ। ଯେଉଁଥିରେ ସମାଜର ବିକାଶ ଆଳରେ ଗ୍ରାମୀଣ ଓ ଆଦିବାସୀ ଜନ ଜୀବନ ସହିତ ପରିବେଶ ପ୍ରଦୂଷଣର ଚିତ୍ର ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ।

ଦଳିତ ପ୍ରସଙ୍ଗ :

ଅଶୀ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପରେ ଦଳିତ ପ୍ରସଂଗ ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଷୟ। ସମାଜରେ ବୈଷମ୍ୟ, ଶୋଷଣ ତଥା ଶ୍ରେଣୀହୀନ ସମାଜଗଠନ ପ୍ରତିବାଦର ସ୍ୱର ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ। ବିଶେଷ କରି ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଦଳିତ ଗଳ୍ପରେ ସାମାଜିକ ନ୍ୟାୟ, ସ୍ୱାଭିମାନ ଓ ସ୍ୱାଧୀନ ଅଂଶୀଦାର ଆଦିକୁ ନେଇ ଏକ ସାହିତ୍ୟ ଆନ୍ଦୋଳନ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଲା। ଜଗତୀକରଣର ପ୍ରଭାବ ଫଳରେ ଧୀରେ ଧୀରେ ଏହା ଜନସମାଜରେ ପ୍ରମୁଖ ବିଷୟବସ୍ତୁ ପାଲଟିଗଲା। ଫଳରେ ଉତ୍ତରଆଧୁନିକ ସାହିତ୍ୟରେ ଏହା ଆଲୋଚନାର ମୁଖ୍ୟ ବିଷୟବସ୍ତୁ ରୂପେ ବ୍ୟବହାର ହେଲା। ଦଳିତ ସାହିତ୍ୟର ମୁଖ୍ୟଲକ୍ଷ୍ୟ ହେଉଛି ସାମାଜିକ ପରିବେଶରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମଣିଷ ପରି ସେମାନଙ୍କୁ ମୁଖ୍ୟସ୍ରୋତରେ ସାମିଲ କରାଇବା। ବସନ୍ତ କୁମାର ଶତପଥୀଙ୍କ 'କାଠ' ଗଳ୍ପରେ ସୁସ୍ଥ ସମାଜରେ ଅବହେଳିତ ଆଦିବାସୀ ମଣିଷଟି ବଂଚିବା ପାଇଁ କିପରି ସଂଗ୍ରାମ କରୁଛି ତାହା ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ। ସେହିପରି ସୁପ୍ରିୟା ମଲ୍ଲିକଙ୍କ 'ପ୍ରବହମାନ' ଓ 'ଛକ' ଆଦି ଗଳ୍ପରେ ଦଳିତ ଚେତନାର ସ୍ୱର ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ। ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଗାଳ୍ପିକ ହୃଷୀକେଶ ପଣ୍ଡାଙ୍କ 'ସିସିଫସ୍

ଓ ବୋଣ୍ଡା’,‘ରାଜପୁତ୍ର’,‘କୋରସ୍’ ପରି କେତେକ ଗଳ୍ପରେ ଏହି ଚେତନାର କ୍ଷୀଣ ଆଲୋକ ଦୃଶ୍ୟମାନ ହୁଏ।

ସାଂପ୍ରତିକ ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପରେ ଦଳିତ ଜୀବନର ଯନ୍ତ୍ରଣା ଏବଂ ନିରାଶା ଆଦି ମୁଖ୍ୟ ପ୍ରସଙ୍ଗ ନୁହେଁ, ଏଥିରେ ମଧ୍ୟ ସଂଘର୍ଷ, ପ୍ରତିବାଦ ତଥା ଆତ୍ମ ଉପଲବ୍ଧିର କାହାଣୀ ବର୍ଣ୍ଣିତ। ଏଣୁ ସମୟର ଗତି ସହିତ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ଦଳିତ ଚେତନାର ଅଭାସ ଦେଖିବାକୁ ପାଉ।

ମାଟି ମନସ୍କତାର ସ୍ୱର :

ଗାଁ, ମାଟି, ପାଣି ଓ ପବନକୁ ଏଡାଇ ସାହିତ୍ୟ ରଚନା କରିବା ଅସମ୍ଭବ ଉତ୍ତର-ଅଶୀ ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପରେ ଏହି ମାଟିମନସ୍କତାର ଚିତ୍ର ବା ଗ୍ରାମ୍ୟ ଚେତନାର ସ୍ୱର ଅଧିକ ମାତ୍ରାରେ ପ୍ରତିଫଳିତ ହେଲା। ଗାଁ, ମାଟି କେବଳ ଭୂଗୋଳ ନୁହେଁ ବରଂ ଏହା ହେଉଛି ଆମ ସଂସ୍କୃତି, ମୂଲ୍ୟବୋଧ, ଜୀବନଦୃଷ୍ଟି ଏବଂ ମାନସିକ ଚେତନା ସହ ଜଡିତ। ଯେଉଁଥିରେ ଆମେ ଦେଖିବାକୁ ପାଉ- ଜୀବିକା ନିର୍ବାହପାଇଁ ହେଉ କିମ୍ବା ଆଧୁନିକ ସହରୀ ଜୀବନ ସହ ତାଳ ଦେଇ ନିଜକୁ ଗତି କରିବାକୁ ହେଉ ସର୍ବଦା ମଣିଷକୁ ପୁନର୍ବାର ନିଜ ଗ୍ରାମୀଣ ସଂସ୍କୃତିକୁ ଫେରିବାକୁ ପଡିଥାଏ। ଏହାକୁ କେନ୍ଦ୍ରକରି ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପ ଜଗତରେସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିବା ରଚନାଗୁଡିକ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରତିଭା ରାୟଙ୍କ – ‘ହାତବାକ୍ସ’, ‘ଗୁପ୍ତଧନ’, ଦାଶ ବେନହୁରଙ୍କ- ‘କୁହୁଡିର ଘର’, ‘ଚିତ୍ରିତଚଉପାସ’, ରଜନୀକାନ୍ତ ମହାନ୍ତିଙ୍କ- ‘ମାଟିଆପୁଅ’, ପ୍ରଶାନ୍ତ ମହାନ୍ତିଙ୍କ- ‘ଭଉଁରୀ ଭିତରେ ଭାଗ୍ୟ’, ଅଜୟ ସ୍ୱାଇଁଙ୍କ- ‘ମାମୁଁଘର ଗାଁ’, ‘ବୋଉର ଗୀତ ଖାତା’ ପରି କେତେକ ଗଳ୍ପରେ ଆମେ ଏହି ଗ୍ରାମ୍ୟ ଚିନ୍ତା ଚେତନାର ଚିତ୍ର ଦେଖିବାକୁ ପାଇଥାଉ। ଯେଉଁଥିରେ ଗାଁ ମାଟିର ମହୁଆ ବାସ୍ନା ବାରି ହୁଏ।

ଜନଜାତି ପ୍ରସଙ୍ଗ :

ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପ ସାହିତ୍ୟରେ ଅନ୍ୟତମ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରସଙ୍ଗ ହେଉଛି ଜନଜାତିଙ୍କ ଜୀବନଧାରାକୁ କେନ୍ଦ୍ରକରି ସାହିତ୍ୟ ରଚନା କରିବା। ଓଡ଼ିଶା ହେଉଛି ଭାରତ ବର୍ଷର ଅନ୍ୟତମ ବୃହତ ଆଦିବାସୀ ବହୁଳ ରାଜ୍ୟ ଯେଉଁଠାରେ ପ୍ରାୟ ୬୨ ପ୍ରକାର ଜନଜାତି ବସବାସ କରନ୍ତି। ଏହି ଜନଜାତିମାନଙ୍କର ଓଡ଼ିଆ ସମାଜ ସହ ଅଙ୍ଗାଅଙ୍ଗୀ ଭାବେ ଜଡିତ। ହେଲେ ଆଜି ବିଦେଶୀ ବଣିକ, ଖଣିମାଫିଆ ଓ କଣ୍ଟ୍ରାକ୍‌ଟରଙ୍କ ଜାଲରେ ‘ଶିଯାଇ ଜନଜାତିମାନେ ବିସ୍ଥାପନ ସମସ୍ୟାଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ନିଜର ସାମାଜିକ ଜୀବନ ଚର୍ଯ୍ୟାରେ ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇପଡିଛନ୍ତି। ଯାହା ଉତ୍ତର ଆଧୁନିକ ଓଡିଆ ଗଳ୍ପରେ ପ୍ରମୁଖ ବିଷୟବସ୍ତୁ ହୋଇଛି। କଥାକାର ଗୋପୀନାଥ ମହାନ୍ତିଙ୍କ ‘ବଘେଇ’ ଗଳ୍ପଠାରୁ ଆରମ୍ଭକରି, ବାମାଚରଣ ମିତ୍ରଙ୍କ ‘ଅପରାଧୀ’ ଉତ୍ତମ କୁମାର ପ୍ରଧାନଙ୍କ ‘ନଚିକେତାର ହାତ’, ରାମଚନ୍ଦ୍ର ବେହେରାଙ୍କ ‘ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ ସନ୍ଧାନରେ’, ବସନ୍ତ କୁମାର ଶତପଥୀଙ୍କ ‘ବାଳିଡିହା ବାଘ’ ଆଦି ଗଳ୍ପରେ ଆମର ଏହି ଜନଜାତିମାନଙ୍କର ଅରଣ୍ୟ ପରିବେଶରୁ କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗକୁ ଆଧାରକରି ଗାଳ୍ପିକମାନେ ସଭ୍ୟ ସମାଜରେ ଉପସ୍ଥାପନ କରିଥାନ୍ତି। ଏଥିରେ ଅଛି ଶୋଷକ ଗୋଷ୍ଠୀ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସ୍ୱର, ନାରୀପ୍ରତି ଅସଦାଚରଣର ଚିତ୍ର, ଗୋଷ୍ଠୀମୟ ଜୀବନଠାରୁ ଦୂରେଇଯାଇ ଆଜି ସେମାନେ କିପରି ନିଃସଙ୍ଗ ଜୀବନ ଆଡକୁ ମାଡିଚାଲିଛନ୍ତି ଏବଂ, ସହରୀ ସଭ୍ୟତାର ପ୍ରଭାବ ଆଳରେ ବିପନ୍ନ ହୋଇପଡିଥିବା, ସେମାନଙ୍କ ସାଂସ୍କୃତିକ ଜୀବନଚିତ୍ର ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ।

ମିଥିର ପୁନଃମୂଲ୍ୟାୟନ :

ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପ ସାହିତ୍ୟରେ ଉତ୍ତର ଆଧୁନିକ ସମୟଖଣ୍ଡ ଗଭୀର ପ୍ରଭାବ ପକାଇଛି। ଉତ୍ତର ଅଶୀ ଓଡ଼ିଆ ସମାଜ ନୂତନ ଜ୍ଞାନ କୌଶଳ, ତଥା ଟେକ୍ନୋଲୋଜି ଦୁନିଆରେ ପ୍ରବେଶ, ନଗର ଜୀବନ ବିପନ୍ନ ଓ ସାଂସ୍କୃତିକ ଅବକ୍ଷୟ ମନୁଷ୍ୟ ଭିତରେ ଏକ ଆତ୍ମ ସନ୍ଦେହ ଅସ୍ଥିରତାବୃଦ୍ଧି ଓ ଭୟାତ୍ମକ ବାତାବରଣ ସୃଷ୍ଟିକଲା। ଫଳରେ ଗାଳ୍ପିକମାନେ ପୁରୁଣା ପ୍ରସଙ୍ଗକୁ ନୂତନଭାବରେ ପୁନଃପଠନ କରି ଆଧୁନିକ ସମସ୍ୟାସହ ସାମିଲ କରି ବିଶ୍ଳେଷଣ କରିବା ଆରମ୍ଭ କଲେ। ବିଶେଷକରି ଏହି ସମୟରେ ପୁରାଣ ଅଥବା ପାରମ୍ପରିକ ପ୍ରସଙ୍ଗକୁ ଭିତ୍ତି କରି ନୂତନ ପ୍ରସଙ୍ଗ ନୂତନ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ସେ ସବୁକୁ ସାମାଜିକ, ରାଜନୈତିକ, ନାରୀବାଦ ଓ ଆତ୍ମଚେତନା ଭିତ୍ତିରେ ରଚନା କରାଗଲା। ଯାହାକୁ ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପରେ ମିଥିର ପୁନଃନିର୍ମାଣ ବୋଲି କୁହାଗଲା। ପ୍ରାଚୀନ ସାହିତ୍ୟ ଯଥା ‘ପଞ୍ଚତନ୍ତ୍ର’, ‘କଥାସରିତ ସାଗର’, ‘ଦଶକୁମାର ଚରିତ’ ଆଦି ରଚନାଗୁଡିକ ପ୍ରଭାବ ଅଧୁନା ଆମ ସାମାଜିକ ଓ ରାଜନୈତିକ ଜୀବନ ଉପରେ ଗଭୀର ମାତ୍ରାରେ ପ୍ରତିଫଳିତ ହେଉଛି ଯାହାକୁ ଭିତ୍ତିକରି ସାମ୍ପ୍ରତିକ ସମୟଖଣ୍ଡରେ ଗାଳ୍ପିକ ଯଥା – ମନୋଜ ଦାସଙ୍କ ‘ଅବଲୋକରା କାହାଣୀ’,‘ଉଡନ୍ତା କଇଁଛ’, ମହାପାତ୍ର ନୀଳମଣି ସାହୁଙ୍କ ‘ଅଭିଶପ୍ତ ଗନ୍ଧର୍ବ’, ରତ୍ନାକର ଚଇନିଙ୍କ ‘ଜଳି ଜଳି ଜୟଦ୍ରଥ’ ଡକ୍ଟର ଅର୍ଚ୍ଚନା ନାୟକଙ୍କ ‘ଶ୍ରମଣାର

ପୃଥିବୀ’ ଆଦି ଗଳ୍ପ ସହିତ ଫକୀରମୋହନଙ୍କ ‘ରେବତୀ’ ଗଳ୍ପ ଓ ଭଗବତୀ ଚରଣ ପାଣିଗ୍ରହୀଙ୍କ ‘ଶିକାର’ ଗଳ୍ପରେପୁନର୍ଃମୂଲ୍ୟାୟନର ରୂପ ଦେଖିବାକୁ ମିଳୁଛି। ଏଣୁ ଉତ୍ତର ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପରେ ମିଥର ପୁନଃନିର୍ମାଣ ମାନବତା, ନୀତି, ନ୍ୟାୟ, ଲିଙ୍ଗ, ସମାନତା ଏବଂ ସାମାଜିକ ଚେତନାରେ ପ୍ରଭାବ ପକାଇଛି।

ଲୋକ ଉପାଦନର ପ୍ରୟୋଗ :

୧୯୮୦ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ନୂତନଚିନ୍ତା ଓ ଚେତନାର ଅନୁସନ୍ଧାନରେ ପ୍ରତିଫଳିତ ହେବାକୁ ଲାଗିଲା। ଯେଉଁଥିରେ ଅନୁଭୂତି ଅଭିଜ୍ଞତା ଓ ଅଲୌକିକତାକୁ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଗଲା। ଫଳରେ ସାହିତ୍ୟର ବିଭିନ୍ନ ବିଭବରେ ଲୋକସଂସ୍କୃତିଠାରୁ ଆରମ୍ଭକରି ଲୋକ ଜୀବନାନୁଭୂତି, ଲୋକକଥା, ଲୋକତତ୍ତ୍ୱ, ଲୋକାନୁଷଙ୍ଗିକତା ତଥ୍ୟାବଳୀ ଆଧାରିତ ହେଲା ପରନ୍ତୁ, ଏଥିରେ ଅର୍ଥଗତ ପରିବର୍ତ୍ତନ ସହିତ ରଚନାର କଳା ଓ କୌଶଳ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ବଦଳିଗଲା। ସେଥିମଧ୍ୟରୁ ମନୋଜ ଦାସଙ୍କ- ‘କିମ୍ବିରିଣୀ’, ‘ଭୂତକୋଠିର ଏକରାତ୍ରି’, ‘ଭୂତୁଣୀ ଏକ ବିଦାୟ’,‘ଅବୋଲକରା କାହାଣୀ’, ହୃଷୀକେଶ ପଣ୍ଡାଙ୍କ- ‘ପଣ୍ଡିତେ ଓ ଅବୋଲକରା କଥା’, ‘ପଦ୍ମ ଗୁଞ୍ଜି ଗୁଞ୍ଜି ଯାଉଛି’, ‘ଏକ ଦାର୍ଶନିକ ହାତୀକଥା’, ନିମାଇଁ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ- ‘ଗଙ୍ଗଦତ୍ତ ଉପାଖ୍ୟାନ’, ‘ଅକାଳ ଚଡକ’, ‘ଅଶ୍ୱତ୍ଥ ତରୁରେ ଝଡ’, ଅଚ୍ୟୁତାନନ୍ଦ ପତିଙ୍କ- ‘ମାମୁଁଘର କଟୁରୀ’, ‘କଣ୍ଡେଇ ରାଜ୍ୟ’, ‘ଚାରି ସଂଗାତ କଥା’, ‘ମଉନାବତୀର ମାନ’, ସତ୍ୟପ୍ରିୟ ମହାଳିକଙ୍କ-‘ସାହାଡ଼ା ସୁନ୍ଦରୀ’, ‘ପରୀ କାହାଣୀ’,‘ଘାତକ’ ଓ କଇଳାଶ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ- ‘ଶୁଣ ଅବୋଲକରା’ ଗ୍ରନ୍ଥରେ ଥିବା ସମସ୍ତ ଗଳ୍ପ ଲୋକ ଉପାଦାନ ଭିତ୍ତିରେ ଲେଖାଯାଇଥିବାର ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ।

ବାମାବାଦୀ ଚିନ୍ତାଧାରା :

ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପଜଗତ ସଦାସର୍ବଦା ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରସଙ୍ଗକୁ କେନ୍ଦ୍ରକରି ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିବାର ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ। କିନ୍ତୁ, ସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନାରୀମାନଙ୍କର ଅଭିଜ୍ଞତା, ଅନୁଭୂତି ଏବଂ ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ଚେତନାକୁ କେନ୍ଦ୍ରକରି ଗଳ୍ପ ରଚନା ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଇନଥିଲା। ପରନ୍ତୁ, ୧୯୮୦ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପର ବ୍ୟାପକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଲା। ଫଳରେ ଏ ଯୁଗରେ ନାରୀକୁ କେବଳ ଜଣେ ପ୍ରେମୀକା, ଗୃହିଣୀ, ଅବଳା କିମ୍ବା ଦୁର୍ବଳା ରୂପେ ନୁହେଁ ବରଂ, ତା’ର ଅସ୍ତିତ୍ୱ ଅଧିକାର ଓ ଆତ୍ମସ୍ୱତନ୍ତ୍ରତା ପାଇଁ ସଂଘର୍ଷ କରୁଥିବାର ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଲା। ନାରୀ ହେଉଛି କେବଳ ଶାରୀରିକ ସୁଖ ସମ୍ଭୋଗ ପାଇଁ ନୁହେଁ, ଏହା ତାଙ୍କ ଅସ୍ତିତ୍ୱକୁ ମଧ୍ୟ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇଥାଏ। ଫଳରେ ଅଧୁନା ନାରୀ ନିଜ ଅସ୍ତିତ୍ୱ ଉପରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଧିକାର ଦାବି କରିପାରୁଛି। ଯାହାକୁ କେନ୍ଦ୍ରକରି ଅଶୀ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପରେ ଲିଙ୍ଗଗତ ଅନ୍ୟାୟ, ନିର୍ଯ୍ୟାତନା, ଯୌନଶୋଷଣ ଏବଂ ବ୍ୟବସ୍ଥାଗତ ଅନ୍ୟାୟ ଉପରେ ତୀବ୍ର ସମାଲୋଚନା ଦେଖିବାକୁ ମିଳୁଛି। ଗାଳ୍ପିକା ବୀଣାପାଣି ମହାନ୍ତିଙ୍କ- ‘ପାଟଦେଇ’, ‘ଅନ୍ଧକାରର ଛାଇ’, ‘ପାନ୍ଥଶାଳା’, ‘ରକ୍ତ କରବୀ’ ଓ ‘ବସ୍ତ୍ର ହରଣ’, ରବି ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ- ‘ଏକବିଂଶର କନ୍ୟା’, ‘ବନ୍ଧ୍ୟା ଗାନ୍ଧାରୀ’, କବିତା ବାରିକଙ୍କ- ‘ଟିକି ଅଗଣାର ଝିଅ’, ‘ପୁଣି ଜଣେ ରାଧା’, ଆଦି କେତେକ ଗଳ୍ପ ସହିତ ଗାଳ୍ପିକା ବିନୋଦିନୀ ମିଶ୍ରଙ୍କ- ଯୌନ ଶୋଷିତ ନାରୀ ତା’ର ଅପମାନକୁ କିପରି ବିରୋଧ କରି ମୃତ୍ୟୁବରଣ କରେ ଏହାକୁ ଭିତ୍ତିକରି ସେ ‘ମୂଲ୍ୟ’ ଗଳ୍ପ ରଚନା କରିଛନ୍ତି। ସେହିପରି ‘ନିଶାବନ୍ଧନ’ ଗଳ୍ପରେ ଗାଳ୍ପିକା ମାଳତୀ ନାୟକ ବଳତ୍କାର ପାଇଁ ନିଜ ଶରୀରକୁ ନେଇ ଲଜ୍ଜିତ ନୁହେଁ ବରଂ ସମାଜରେ ବଂଚିବା ପାଇଁ ନିଜକୁ ବିପରୀତ ମୁଖୀ ଧାରାରେ ଗତି କରାଇଛି।

ସୁତରାଂ ଅଶୀ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପରେ ନାରୀ କୈନ୍ଦ୍ରିକ ବିଚାରଧାରା, ନାରୀର ଆତ୍ମବିଶ୍ୱାସ, ଆତ୍ମବିକାଶ, ଶାରୀରିକ ଓ ମାନସିକ ଅଧିକାରକୁ ଜାହିର କରିପାରିଛି। ଏଥିପାଇଁ ସେ ଉଭୟ ଦେହ ଓ ମନରେ ସ୍ୱାଧୀନତା ଦାବି କରିଛି।

ଅତିକଳ୍ପନାର ପ୍ରୟୋଗ :

ଅଶୀପରବର୍ତ୍ତୀ ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପରେ ଯେଉଁଠିଗମ୍ଭୀର ସାମାଜିକ, ରାଜନୈତିକ ଓ ମାନସିକଦିଗ ଗଳ୍ପରେ ପ୍ରବେଶ ହୋଇଛି, ସେଠାରେ ଅତିକଳ୍ପନା ଧର୍ମୀ ଗଳ୍ପଗୁଡିକ ଏକ ବିକଳ୍ପ ଧାରା ସୃଷ୍ଟି କରିପାରିଛି। ଅତିକଳ୍ପନାର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ଏହା ଏପରି ଏକ ସାହିତ୍ୟଧାରା ଯାହା ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟଜନକ, ଅଲୌକିକ କିମ୍ବା ଅସମ୍ଭବ ଘଟଣାକୁ କେନ୍ଦ୍ରକରି ରଚିତ କଥାବସ୍ତୁ। ବିଶେଷତଃ ଏହି ଧାରାରେ ଆଲୋଚିତ ପାତ୍ର, ମନ୍ତ୍ରୀ ହେଉଛନ୍ତି- ଦୈତ୍ୟ, ଯାଦୁଗରୀ, ଅପସରା, ଗନ୍ଧର୍ବ, ଯକ୍ଷ, ବେତାଳ ଆଦି ଚରିତ୍ରଗଣ। ଏହି ଧର୍ମୀ ଗଳ୍ପଗୁଡିକ ମଧ୍ୟରେ ମହାପାତ୍ର ନୀଳମଣି ସାହୁଙ୍କ- ‘ଅଭିଶପ୍ତ ଗନ୍ଧର୍ବ’, ମନୋଜ ଦାସଙ୍କ- ‘ରତ୍ନବର୍ଷା’, ‘ବାକ୍‌ପଟୁ ହଂସ’, ‘ଭୂତ କୋଠିରେଏକ ରାତ୍ରି’, ‘ନାଗଲୋକ ପ୍ରତ୍ୟାଗତ’ ଇତ୍ୟାଦି। ଶାନ୍ତନୁ କୁମାର ଆଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କ- ‘ଅଦିନ ବଉଳ’, ‘ମନମର୍ମର’, ‘ସର୍ପଜୀବ’, ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ରଥଙ୍କ- ‘ଅଶ୍ୱାରୋହୀ’, ‘ବୃକ୍ଷ ଜାତକ’, ‘ଛାୟା ପ୍ରବେଶ’, ‘ନାଗାନ୍ତୁକ ବିଦ୍ୟା’ ଓ ତରୁଣକାନ୍ତି ମିଶ୍ରଙ୍କ- ‘ଅନ୍ଧାରରେ କେହି ଜଣେ’, ‘ଜଳପରୀ’, ‘ଫେରିବାର ବାଟ’ ଇତ୍ୟାଦି।

ଗଣେଶ୍ୱର ମିଶ୍ରଙ୍କ- 'ଧର୍ମବକ' ପରି କେତେକ ରଚନାରେ ଏହି ଫାଣ୍ଟାସି ବା ଅତିକଳ୍ପନାର ଧାରାକୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଦେଖାଯାଏ।

ଅଶୀ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପରେ ଗଭୀର ସାମାଜିକ ଓ ମାନସିକ ବିଚାର ମଞ୍ଚରେ ପାଦ ଦେଇଛି। ଯେଉଁଥିରେ କଳ୍ପନା ଅନୁଭୂତି ଏବଂ ଦାର୍ଶନିକ ଚିନ୍ତାର ସମୀକରଣ ଦେଖାଯାଏ। ଯାହା ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟକୁ ସମୃଦ୍ଧି କରିବା ସହ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅସ୍ତିତ୍ୱ ସୃଷ୍ଟି କରିପାରିଛି। ଏଥିରେ ମନବୈଜ୍ଞାନିକ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ, ଅସ୍ତିତ୍ୱବାଦୀ ଚିନ୍ତାଧାରା, ନାରୀଜୀବନର ଗୋପନ ପ୍ରସଙ୍ଗ, ଦଳିତ ସମସ୍ୟା, ଆଦିବାସୀ ଜୀବନର ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ଯନ୍ତ୍ରଣା, ବେକାରୀ ବୃଦ୍ଧି, ମଧ୍ୟବିତ୍ତ ପରିବାରର ସମସ୍ୟା ନିଃସଙ୍ଗତା ଆଦି କେତେକ ସମସ୍ୟା ଉପରେ ଆଲୋଚନା ହୋଇଛି।

ଅଶୀ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପରେ ଶୈଳୀଗତ ବିଚାର :

ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ଗଳ୍ପରଚନାର ପରଂପରା ବହୁ ପ୍ରାଚୀନ। ସମୟ ସ୍ରୋତରେ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପର ରଚନାଶୈଳୀ ପରୀକ୍ଷା ନିରୀକ୍ଷା ସହ ପରିବର୍ତ୍ତନ ମଧ୍ୟ ହୋଇଚାଲିଛି। ଭାଷାଶୈଳୀଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଚରିତ୍ର ସଂଳାପରେ ମଧ୍ୟ ବ୍ୟାପକ ପରିବର୍ତ୍ତନର ପ୍ରଭାବ ଆମେ ଦେଖିବାକୁ ପାଉ। ବିଶେଷକରି ଅଶୀ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଗଳ୍ପ ରଚନା ପରଂପରାରେ ଭାଷା, ଶୈଳୀ, ବିଷୟବସ୍ତୁ, ଚରିତ୍ରଗଠନ ତଥା ଗଳ୍ପଗୁନ୍ଥନର କଳା ନିଜସ୍ୱ ଭାବଶୈଳୀର ଗୁରୁତ୍ୱ ପାଇଛି। ଯେଉଁଥିରେ ଧୀରେଧୀରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳୁଛି ଯେ, ଗୁରୁଗମ୍ଭୀର ଭାଷା ବ୍ୟବହାର ସହିତ କାହାଣୀହୀନତାର ପ୍ରଭାବ। ଏହି ସମୟର ରଚନାରେ ତିର୍ଯ୍ୟକ ବ୍ୟଙ୍ଗଶୈଳୀ ଉପରେ ଗାଳ୍ପିକମାନେ ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଲେ। ଜଣେ ସ୍ରଷ୍ଟା ସମାଲୋଚକର ଭୂମିକାରେ ବୌଦ୍ଧିକ ଚିନ୍ତା ପ୍ରୟୋଗ ସହିତ ପାଠକ ପ୍ରତି ବିଚାର ବିମର୍ଷକୁ ମଧ୍ୟ ଧ୍ୟାନରେ ରଖିଥାଏ। ଏଥିପାଇଁ ଅନେକ ସମୟରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିବା ତଥ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟଠାରୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣଭିନ୍ନ ହୋଇଥାଏ। ପ୍ରାଚୀନକାଳରେ କବିମାନେ ଶ୍ଳେଷ ଅଳଙ୍କାର ଭେଦରେ ଯେଉଁ ବ୍ୟଙ୍ଗଉକ୍ତି ପ୍ରକାଶ କରୁଥିଲେ, ଅଧୁନା ଗାଳ୍ପିକମାନେ ସେହିଶୈଳୀକୁ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ମାଧ୍ୟମ ନେଇ ଗଳ୍ପ ଜରିଆରେ ଅବତରଣ କରାଉଛନ୍ତି। ମଧୁର ଧାରାରେ ଗଭୀର ସନ୍ଦେଶ ଦେବା ଏହାର ମୂଳ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ। ଅନେକ ସମୟରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ ଗାଳ୍ପିକ ପରିବେଶ ଓ ପରିସ୍ଥିତିକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ବ୍ୟଙ୍ଗପୂର୍ଣ୍ଣ ବାକ୍ୟାଂଶ ଉଲ୍ଲେଖ କରନ୍ତି। ଯେମିତି 'ସାଗର କଇଁ' ଗଳ୍ପରେ ଗାଳ୍ପିକ ପୀତାମ୍ବର ଦାସ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛନ୍ତି- "ଦିନ ଧୀରେ ଧୀରେ ନଇଁ ଆସେ। ପ୍ରିୟା ଆସି ପହଞ୍ଚିବାର ସମ୍ଭାବନାଟା ବେଶୀ ବୋଲି ମନରେ ଉଦ୍‌ବେଗ ବଢିଯାଏ। ପ୍ରିୟା ତ ନିଶ୍ଚୟ ପହଞ୍ଚିବ ହେଲେ ଦୁନିଆ ଭାସିଯାଉ ପଛେ ସେ ତା' ପ୍ରିୟାକୁ ଆଜି ତା' ଘରକୁ ଫେରିଯିବାକୁ ଦେବନି।" (ଇସ୍ତାହାର, ପୃ-୧୫୯) ଏଠାରେ ପ୍ରେମୀକର ସାହସ ସମ୍ପର୍କରେ ବ୍ୟଙ୍ଗଶୈଳୀ ଗାଳ୍ପିକ ବ୍ୟବହାର କରିଛନ୍ତି।

ଉତ୍ତରଅଶୀ ଗଳ୍ପକ୍ଷେତ୍ରରେ ବିସ୍ତୃତୀକରଣ ରଚନା ପରଂପରା ମଧ୍ୟ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ। ଏହାଦ୍ୱାରା ଗଳ୍ପର ରୂପ,ଭାବ, ଭାଷା ଓ ଚରିତ୍ରମାନଙ୍କୁ ନ୍ୟାୟିକ ବିଚାରରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇପାରିବ। ଏଥିରେ ଚରିତ୍ର ଘଟଣାଗତ ବିବରଣୀ ଅତ୍ୟଧିକ ଭାବ ବିହ୍ୱଳ ହେବା ସହ ସୂକ୍ଷ୍ମ ରୂପରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇପାରିବ। ଫଳରେ ପାଠକଟିଏ ଏହାକୁ ଚକ୍ଷୁସାକ୍ଷୀ ଭାବେ ଅନୁଭବ କରିପାରିବା ଏହି ଦୀର୍ଘ ରଚନାରେ ଗାଳ୍ପିକ ଜୀବନର ଗଭୀରତତ୍ତ୍ୱ ନୀତି,ଧର୍ମ ଓ ମୌଳିକ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ଆଲୋଚନା କରିପାରନ୍ତି। ସମ୍ପ୍ରତି ବ୍ୟସ୍ତବହୁଳ ଜୀବନ ଶୈଳୀ ମଧ୍ୟରେ ପାଠକ ଦୀର୍ଘରଚନା ପ୍ରତି ବିମୁଖତା ପ୍ରକାଶ କରୁଛନ୍ତି। ଫଳରେ ଗାଳ୍ପିକ ଏସବୁକୁ ଦୃଷ୍ଟି ଦେଇ ସଂକ୍ଷିପ୍ତୀକରଣ ରଚନାଶୈଳୀ ଜରିଆରେ ନିଜର ଚିନ୍ତାଧାରାକୁ ପ୍ରକାଶ କରାଉଛନ୍ତି। ଗଳ୍ପରଚନା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଣୁଗଳ୍ପୀକରଣ ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଶୈଳୀ। ଯାହାଦ୍ୱାରା ରଚନାକୁ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ, ସୁନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଓ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ କରିହୁଏ। ଏହାର ମୁଖ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଉଛି, ପାଠକର ଆଗ୍ରହ ବୃଦ୍ଧି କରିବା। ସଂଳାପ ମାଧ୍ୟମରେ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ଉକ୍ତିକୁ ଦୀର୍ଘ ବର୍ଣ୍ଣନା ବଦଳରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରାଯାଇ ସଂକ୍ଷିପ୍ତକରି, ଅଧୁନା ଗାଳ୍ପିକ ନିଜର ରଚନାଶୈଳୀରେ ଅଣୁଗଳ୍ପୀକରଣକୁ ଏକ ପ୍ରମୁଖ ଦକ୍ଷତା ରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରୁଛନ୍ତି। ଯାହାଦ୍ୱାରା ଲେଖକମାନଙ୍କୁ କମ୍ ଶବ୍ଦରେ ଗଭୀର ଅର୍ଥ ପ୍ରକାଶ କରିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ ହେଉଛି। ଫଳରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଗଳ୍ପରେ ସଂକ୍ଷିପ୍ତତା ବା ସ୍ୱଚ୍ଛତା କ୍ଷେତ୍ରରେ ନୂତନ ଶବ୍ଦଯାଦୁଗରୀ କୌଶଳ ବା ଟେକ୍‌ନିକର ଇନ୍ଦ୍ରଜାଲ ଦେଖାଇବା ପାଇଁ ରଚନାକାର ଚେଷ୍ଟା କରୁଛନ୍ତି।

ଉତ୍ତର ଅଶୀପରବର୍ତ୍ତୀ ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପରେ ଉପସ୍ଥାପନ ଶୈଳୀ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ମନେହୁଏ। ବିଶେଷକରି ବର୍ତ୍ତମାନର ରଚନା ଆଧୁନିକତା, ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ଭାବ ଏବଂ ମାନସିକ ପରିସ୍ଥିତି ଉପରେ କେନ୍ଦ୍ରିତ। ଯାହା ପାଠକଙ୍କୁ ଗଭୀର ଚିନ୍ତାରେ ପକାଇଥାଏ ଏବଂ ବୌଦ୍ଧିକ ବିଚାର ପାଇଁ ବାଧ୍ୟକରାଏ। ସମ୍ପ୍ରତି ସମାଜରେ ନୂତନ ଜ୍ଞାନ କୌଶଳର ପ୍ରୟୋଗ ହେବାପରି ଗଳ୍ପଗୁଡିକରେ ମଧ୍ୟ ଉପସ୍ଥାପନ ଶୈଳୀ ଭିନ୍ନତା ଦେଖିବାକୁ ମିଳୁଛି। ଯେମିତି କାବ୍ୟିକତା ଭାବବସ୍ତୁ ଅଶୀ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଗଳ୍ପରେ କେତେକ କବି ଗାଳ୍ପିକଙ୍କ ପାଖରେ କାବ୍ୟିକ ଚିତ୍ରକଳ୍ପ ସହିତ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ବର୍ଣ୍ଣନା ବିଳାସ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ।

ସେଥିମଧ୍ୟରେ ସତ୍ୟ ମିଶ୍ର, ତରୁଣକାନ୍ତି ମିଶ୍ର, ପ୍ରସନ୍ନ ପାଟଶାଣୀ, ହୃଷୀକେଶ ପଣ୍ଡା, ଅଜୟ ମିଶ୍ର, ବିଜୟ ମଲ୍ଲ, ହୁସେନରବି ଗାନ୍ଧୀ, 'ନୀ ମହାନ୍ତି ଆଦି ଗାଳ୍ପିକଙ୍କ ରଚନାରେ ଆମେ କାବ୍ୟଶୈଳୀର ଆଭାସ ଦେଖିବାକୁ ପାଉ। ଗାଳ୍ପିକ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ବେହେରାଙ୍କ 'ଓଁକାର ଧ୍ୱନି' ଗଳ୍ପକୁ ଏଠାରେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରନ୍ତୁ- "କହ, କହ। ଡାକିବେ ମା ବୋଲି। ସ୍ୱର୍ଗରୁ ଜହ୍ନଟା ଆଣି ଆସିବି ତୋ ପାଖକୁ। ତୋ, କପାଳରେ ଟୀକା ପିନ୍ଧେଇ ଦେବି। ଘୋଡାଟେ କିଣି ଆଣିବି ଯେ ତା' ଉପରେ ଚଢିବୁ। ଆଉ ହାଟ ପାଳିକୁ ତୋ ପାଇଁ କିଣି ଆଣିବି ପେଣ୍ଟ, ଜାମା।" (ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପ : ଗତି ଓ ପ୍ରକୃତି, ପୃ-୨୭)

ଅଶୀ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପରେ ସଂଳାପ ଧର୍ମିତା ଉପରେ ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଗଲା। ସଂଳାପ ଦ୍ୱାରାଚରିତ୍ର ଗୁଡାକ ଜୀବନ୍ତ ଲାଗିଥାଏ ଓ ସେମାନଙ୍କ ଭାଷାଶୈଳୀ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ଅଧିକ ଆକର୍ଷଣୀୟ ହୋଇଉଠିଲା। ଫଳରେ ଗଳ୍ପରେ ଗତି ଓ ପ୍ରକୃତି ପାଠକ ପ୍ରାଣକୁ ବାନ୍ଧି ରଖିବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟାକଲା। ଉତ୍ତର ଅଶୀ ଗଳ୍ପ ଗୁଡିକରେ ସଂଳାପଧର୍ମୀ ଶୈଳୀ ଗଳ୍ପକୁ ଜୀବନ୍ତ ସମ୍ବେଦନଶୀଳ ଓ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ କରିପାରିଛି। ଗାଳ୍ପିକ ଗୌରାଙ୍ଗ ଚରଣ ଦାସଙ୍କ ରଚନା ଶୈଳୀକୁ ଏଠାରେ ଲକ୍ଷ୍ୟକରନ୍ତୁ- "ମୁଁ ନିଜକୁ ଖୋଜିବାରେ ଲାଗିଲି ତା' ଭିତରେ। କେଉଁଠି ସେ, କେଉଁଠି ମୁଁ? କେଉଁଠି ଆମେମାନେ। ମୁଁ, ସେ ଓ ଜଗନ୍ନାଥ, ରାଧା, କୃଷ୍ଣ ଓ ଲକ୍ଷ୍ମୀ କେଉଁଠି ? ସେ ଯେ କୌଣସି ଭାବେ ଏ ଆଭୂଷଣରେ ନିଜକୁ ରୂପ ଦେଇପାରେ।" (ଇସ୍ତାହାର, ପୃ-୨୬୦, ଅକ୍ଟୋବର-୨୦୧୮) ଗାଳ୍ପିକ 'ଅଘୋରୀ' ଗଳ୍ପରେ ଇଶ୍ୱରଙ୍କ ସହ ସ୍ୱଗତ ସଂଳାପକୁ ବ୍ୟବହାର କରିଛନ୍ତି, ସେହିପରି ତରୁଣକାନ୍ତି ମିଶ୍ର ତାଙ୍କ 'ଭଗ୍ନାଂଶ' ଗଳ୍ପରେ ନାଟକୀୟ ଶୈଳୀର ପରିବେଷଣ କରିଥିବାର ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ।

ଉତ୍ତର ଆଧୁନିକ ପରଂପରାରେ ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପରେ ପୂର୍ବପରି ଚରିତ୍ର ଓ କାହାଣୀ ଧର୍ମୀତା ଏବଂ ସାମାଜିକ ପ୍ରସଙ୍ଗ ଆଲୋଚିତ ହେଲାନାହିଁ। ବରଂ ଏଥିରେ ଚିନ୍ତାଶୀଳ ଏବଂ ବିଚାରମୂଳକ ପ୍ରସଙ୍ଗଦ୍ୱାରା ଆଧାରିତ ହେଲା। ଏଠାରେ ଘଟଣା କିମ୍ବା ଚରିତ୍ରମାନେ ଆତ୍ମ ଅନୁଶୀଳନ, ମନରେ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ, ସଂଶୟ ଓ ଦାୟିତ୍ୱ ବିଷୟରେ ଅର୍ନ୍ତନିହିତ ଆଲୋଚନା ରଖିଥାନ୍ତି। ଫଳରେ ସେହି ଗଳ୍ପଟିକୁ ପଠନ କଲେ ସଂଳାପ ଗୁଡିକରେ ଏପରି ଦାର୍ଶନିକ ଚିନ୍ତାଧାରା ଦେଖାଯାଏ ତାହା ପ୍ରବନ୍ଧ ପରି ଅନୁମେୟ ହୁଏ। ବିଶେଷ କରି ଏହି ପ୍ରବନ୍ଧ ଧର୍ମୀତା ଶୈଳୀ ବ୍ୟବହାରର ମୂଳ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହେଉଛି ସମାଜରେ ଘଟୁଥିବା କୁପ୍ରଥା, ଅନ୍ୟାୟ, ଆତ୍ମଅଭିମାନ ଉପରେ ବ୍ୟଙ୍ଗ ଓ ତୀକ୍ଷ୍ଣ ସତ୍ୟକୁ ପ୍ରକାଶ କରିବା। ଡକ୍ଟର ସୋମନାଥ ବିଷୋୟୀଙ୍କ- 'ବାପା ଓ ବୃନ୍ଦାବନ' ଗଳ୍ପରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛନ୍ତି – "ଜନ୍ମ ଯେତେବେଳେ ହୋଇ ସାରିଚି, ଆଉ ଚାରା କଣ? ବଂଚିବାକୁ ହିଁ ହବ, ନହେଲେ ମରିବାକୁ ଦୁଇଟିଯାକ କଷ୍ଟ। ମରିବାକୁ ହୁଏତ ଖୁବ୍ କମ୍ ସମୟ ଲାଗିପାରେ କିନ୍ତୁ ସେଇତକ ସମୟର ଯନ୍ତ୍ରଣା ଯେମିତି ବ୍ରହ୍ମଯନ୍ତ୍ରଣା। ନ ମରି ମଧ୍ୟ ଏକଥା ଜାଣିପାରୁଚି।" (ଇସ୍ତାହାର, ପୃ-୧୮୫, ଅପ୍ରିଲ, ୨୦୧୬)

ଭାଷା ପ୍ରୟୋଗ :

ଉତ୍ତର ଆଧୁନିକ ସମୟ ଖଣ୍ଡରେ ସାହିତ୍ୟରେ କେବଳ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇନାହିଁ। ଗଳ୍ପଗୁଡିକର ଭାଷା ଶୈଳୀ ମଧ୍ୟ ବ୍ୟାପକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେବାକୁ ଲାଗିଲା। ବିଶେଷକରି ମଣିଷର ସ୍ୱାଧୀନ ବିଚାରକୁ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଇ ଗଳ୍ପରଚନାର ପରଂପରା ଆରମ୍ଭ ହେଲା। ଫଳରେ ଗଳ୍ପଗୁଡିକରେ ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷାର ପ୍ରୟୋଗ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଲା। ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷା ପ୍ରୟୋଗ ଦ୍ୱାରା ସେହି ଅଞ୍ଚଳର ସାଂସ୍କୃତିକ ପରିଚୟ ବୃଦ୍ଧି ଘଟିବା ସହିତ ଏକ ସାମାଜିକ ପରିବେଶ ମଧ୍ୟ ପାଠକକୁ ମିଳିଥାଏ। ଫଳରେ ସ୍ରଷ୍ଟା ନିଜ ବିଚାରରେ ଚରିତ୍ରକୁ ଆଲୋଚନା କରିବାରେ ସଫଳ ହୋଇଥାନ୍ତି। ଗାଳ୍ପିକ କ୍ଷେତ୍ରବାସୀ ନାଏକଙ୍କ 'ବନ୍ଦ ପାଳନ ବେଳରେ କେତୋଟି ଦୃଶ୍ୟ' ଗଳ୍ପକୁ ଏଠାରେ ଲକ୍ଷ୍ୟକରନ୍ତୁ- "ତମେମାନେ ଦୁଇଚକିଆ,ଚାଏର୍ ଚକିଆ ଧିନ୍ କିଂହରି କିଂହରି ବଏଂଦ୍ କରୁଛ, ଟଙ୍କା କମଉଛ, ନାଁ କମଉଛ, ଆମର ରିକ୍ସା ବଏଁଦ୍ କରିଦେଉଛ ଜେ ଆମର ରକତ ବହେବାର ବଏଂଦ୍ ହେଇଜଉଛେ।" (ଦାଦନ, ପୃ- ୭୧)

ସେହିପରି ଗାଳ୍ପିକ ରଜନୀକାନ୍ତ ମହାନ୍ତି, ଭୀମପୃଷ୍ଟି ଏବଂ ଗାଳ୍ପିକା ଜ୍ୟୋସ୍ନା ରାଉତରାୟ ଆଦି ଗାଳ୍ପିକଙ୍କଠାରେ ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷାର ପ୍ରୟୋଗ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଲା।

କବିତାରେ ଉପମା ଚିତ୍ରକଳ୍ପର ପ୍ରୟୋଗ କରିବାପରି ଉତ୍ତର ଅଶୀ ଗାଳ୍ପିକମାନେ ଏହାକୁ ଏକ ପ୍ରମୁଖ ଅସ୍ତ୍ରରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରୁଛନ୍ତି। ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପ୍ରସଙ୍ଗକୁ କେନ୍ଦ୍ରକରି କୈାଣସି ବ୍ୟକ୍ତି, ଘଟଣା କିମ୍ବା ଚରିତ୍ରର ଭାବ ବସ୍ତୁକୁ ସେ ପାଠକ ନିକଟରେ ପହଞ୍ଚାଇବା ପାଇଁ ଉପମା ଓ ଚିତ୍ରକଳ୍ପ ଉପରେ ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇଛନ୍ତି। ଶବ୍ଦ ତଥା ଭାଷା ଏହି ଯାଦୁଗରୀ ବିଦ୍ୟାର ପ୍ରମୁଖ ଅସ୍ତ୍ର।

୧୯୮୦ ପରେ ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପରେ ଅନେକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଦେଖାଯାଏ। ଯେଉଁଥିରେ ଭାଷା ଚିତ୍ରକଳ୍ପ ଓ ଉପମା ଆଦି ଶୈଳୀରେ ଅନେକ ବିକାଶ ଘଟିଛି। ବିଶେଷତଃ ଲେଖକମାନେ ନିଜ ରଚନାରେ ଦୃଶ୍ୟ, ଶବ୍ଦ, ସ୍ପର୍ଶ ଓ ଅନୁଭୂତିକୁ ଚିତ୍ରକଳ୍ପ ଜରିଆରେ ଜୀବନ୍ତ ରୂପରେ ଗଢିତୋଳିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି। ସେଥିରେ ଭରି ରହିଥାଏ,

ଜୀବନର ଅର୍ନ୍ତନିହିତ ଯନ୍ତ୍ରଣା, ଦୁଃଖ, ଶୋକ, ଘାତ ପ୍ରତିଘାତ ସଂଘର୍ଷ ଆଦିର ମୂଲ୍ୟବୋଧ। ଯେଉଁଥିରେ ମନୋଜ ଦାସ, ମହାପାତ୍ର ନୀଳମଣି ସାହୁ, ବୀଣାପାଣି ମହାନ୍ତି, ଯଶୋଧରା ମିଶ୍ର, ହୃଷୀକେଶ ପଣ୍ଡା, ଗିରୀଶ ଚନ୍ଦ୍ର ସାହୁ, ପ୍ରକାଶ ଚନ୍ଦ୍ର ପରିଡ଼ା, ରାମଚନ୍ଦ୍ର ବେହେରା, ରତ୍ନାକର ଚଇନି, ସରୋଜିନୀ ସାହୁ, ଅଭୟ ବାରିକ୍, ପବିତ୍ର ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ଜୟନ୍ତୀ ରଥ, ପରେଶ କୁମାର ପଟ୍ଟନାୟକ, ଦାଶ ବେନହୁର ଆଦିଙ୍କ ଗଳ୍ପରେ ଏହି ଶୈଳୀ ଅଧିକମାତ୍ରାରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ।

ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପ ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶ ଏକ ଅବିରତ ଗତିଶୀଳ ପ୍ରକ୍ରିୟା। ୧୯୮୦ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ଓ ସାମାଜିକ ସ୍ଥିତି ଅନୁସାରେ ଗଳ୍ପରେ ଭାଷା, ଶୈଳୀ ଓ ଭାବ ବିନ୍ୟାସ ରୂପାନ୍ତର ହୋଇସାରିଛି। ଏହି ସମୟ ଖଣ୍ଡରେ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟଜଗତରେ ଯେଉଁ ନୂତନ ସମ୍ଭାବନା ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଲା ତାହା ଆମ ନୈତିକ ଜୀବନକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିବାକୁ ଲାଗିଲା। ଇଂରାଜୀ ଶିକ୍ଷାର ପ୍ରଭାବ, ମାସ୍ ମିଡିଆର ବହୁଳତା, ଇଣ୍ଟରନେଟ୍ ଓ ଜଗତୀକରଣର ପ୍ରଭାବ ଲୋକମାନଙ୍କ ଦୈନନ୍ଦିନ ଜୀବନରେ ବିସ୍ତାର କରିଗଲାଣି। 'ଲରେ ଓଡ଼ିଆ ଗାଳ୍ପିକମାନେ ବୈଦେଶିକ ଭାଷାକୁ ସିଧା ସଳଖ ବ୍ୟବହାର କରିବା ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଉଛନ୍ତି। ବିଶେଷକରି ଜଗଦୀଶ ମହାନ୍ତି, ପ୍ରତିଭା ରାୟ, ଦେବଦାସ ଛୋଟରାୟ, ବସନ୍ତକୁମାର ଶତପଥୀ, ରମାକାନ୍ତ ରଥ, କଇଳାଶ ପଟ୍ଟନାୟକ, ଦାଶ ବେନହୁର, ଗାୟତ୍ରୀ ସରାଫ୍ ଆଦି ଗାଳ୍ପିକମାନେ ଏହି ଧରଣ ଭାଷା ପ୍ରୟୋଗ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇଛନ୍ତି। ଏଣୁ ଅଶୀପରବର୍ତ୍ତୀ ଓଡ଼ିଆ ଗାଳ୍ପିକମାନେ ବୈଦେଶିକ ମିଶ୍ରିତ ଭାଷାକୁ ଏକ ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ଆଧୁନିକ ସତ୍ୟ ଭାବେ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି। ଏହା ଭାଷାର ଅଶୁଦ୍ଧ ବୋଲି ଆମେ କହିପାରିବାନି ବରଂ ସାମାଜିକ ପରିବର୍ତ୍ତନର ସାହିତ୍ୟିକ ଚିତ୍ରଣ କହିବା। ଏହି ପ୍ରୟୋଗ ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପକୁ ଅଧିକ ବାସ୍ତବ, ଯୁଗାନୁଯାଇ ବ୍ୟବହାର କୌଶଳର ଶିକ୍ଷା ଦେଇଛି।

ଉପସଂହାର :

ଅଶୀଦଶକ ପରେ ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପ ଆଧୁନିକତାର ବଳୟ ମଧ୍ୟରେ ଅଟକି ନଯାଇ ଏକ ନୂଆ ମନୋଭାବ, ନୂଆ ଅଭିଜ୍ଞତା ଓ ନୂତନ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ଧାରାକୁ ଗ୍ରହଣ କଲା। ଏବର ଗାଳ୍ପିକମାନେ ସମୟ, ସମାଜ ଓ ମନୁଷ୍ୟ ଜୀବନର ଜଟିଳ ତଥ୍ୟକୁ ଲୋକଲୋଚନରେ ପ୍ରକାଶ କରିବା ପାଇଁ ଯଥା ସମ୍ଭବ ପ୍ରୟୋଗ କଲେ। ବିଶେଷତଃ ମନୋବିଜ୍ଞାନ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ, ମଣିଷର ଏକାକୀପଣ, ଅସ୍ତିତ୍ୱର ସଙ୍କଟ, ନାରୀ ସଚେତନତା, ଜଗତୀକରଣର ପ୍ରଭାବ, ନୂତନ ଜ୍ଞାନ ବିଜ୍ଞାନର ପ୍ରୟୋଗ ଆଦି ଆମେ ଦେଖିବାକୁ ପାଉ। ଫଳରେ ଏଥିରେ ନୂତନ ଭାଷାର ମିଶ୍ରଣ, ଗାଳ୍ପିକମାନେ ନିଜସ୍ୱ ଶୈଳୀଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱଦେବା ଆରମ୍ଭ କଲେ। ଯୁବ ସାହିତ୍ୟିକମାନେ ବିଶ୍ୱାୟନ ଆଡକୁ ଅଗ୍ରସର ହେଲେ। ଯାହା ଦ୍ୱାରା ଉତ୍ତର ଆଧୁନିକ ଚେତନା ସବୁବେଳେ ନୂତନତାକୁ ଅଧିକ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା ଜାରିରଖିଲା। ଏହି ନୂତନ ଅନୁଭୂତି ଓ ଶୈଳୀ ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପକୁ ଅଧିକ ଆଧୁନିକତା, ବାସ୍ତବ ଓ ଜାଗୃତି ଆଡକୁ ପଥ ପଦର୍ଶକ ହେଲା। ଯାହା ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟକୁ ଏକ ନୂତନ ମାନସିକ ଚିନ୍ତା ଓ ଭାଷା ଏବଂ ଭାବଗତ ଶୈଳୀ ପ୍ରତି ଆକୃଷ୍ଟ କରାଇବାରେ ସଫଳ ହେଲା ଏଣୁ,ଏହି ସମୟରେ ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପଧାରା ସହ ସାହିତ୍ୟିକ ରୂପାନ୍ତରୀକରଣର ଏକ ମିଳିତ ସନ୍ଧିକାଳ ବୋଲି ଆମେ କହିପାରିବା। ଯାହା ପୁରୁଣା ଭାବନା ଓ ନୂତନ ଚିନ୍ତର ଏକ ସମାନ୍ତରାଳ ପ୍ରତିଛବି ହୋଇପାରିଛି।

ସହାୟକ ଗ୍ରନ୍ଥସୂଚୀ :

୧. ଖୁଣ୍ଟିଆ, ଡଃ. ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ଦ : 'ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ପ୍ରମୁଖ ଗଳ୍ପସ୍ରଷ୍ଟା' (୧୯୪୭-୨୦୦୦), ନବଦିଗନ୍ତ, ବିନୋଦବିହାରୀ,କଟକ, ୨୦୨୨।

୨. ବାରିକ୍ ସୌରୀନ୍ଦ୍ର : 'ବାମନର ପାଦ', ଅଗ୍ରଦୂତ, ବାଙ୍କା ବଜାର, କଟକ, ୧୯୯୧।

୩. ସାମଲ, ଡଃ. ବୈଷ୍ଣବ ଚରଣ : 'ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପ : ଗତି ଓ ପ୍ରକୃତି', ସାଥିମହଲ, ବିନୋଦବିହାରୀ,କଟକ, ୧୯୯୧।

୪. ପଟ୍ଟନାୟକ, ଡଃ. ଦେବୀ ପ୍ରସନ୍ନ ଓ ପ୍ରଧାନ, ଡଃ. କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର :'ଉତ୍ତର ଆଧୁନିକ ଏକ ପରିଚିତି', ପ୍ରାଚୀ ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ, କଟକ-୨୦୧୬।

୫. ରଥପ୍ରଦୀପକୁମାର : 'ଆଧୁନିକ-ଉତ୍ତର ଆଧୁନିକ ଏକ ତାତ୍ତ୍ୱିକ ଅନୁଶୀଳନ', କ୍ଷଣପ୍ରଭା ପ୍ରକାଶନୀ, କଟକ, ୨୦୧୩।

୬. ଇସ୍ତାହାର : ଅକ୍ଟୋବର, ୨୦୧୮।

୭. ଇସ୍ତାହାର : ଅପ୍ରିଲ, ୨୦୧୬।

୮. ନାଏକ କ୍ଷେତ୍ରବାସୀ : 'ଦାଦନ', ପଶ୍ଚିମା ପବ୍ଲିକେଶନ୍, ଭୁବନେଶ୍ୱର – ୨୦୧୩।

❖ ❖ ❖